

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Grundlärarutbildning (4-6) 240hp

EXAMENSARBETE

En studie om hur lärare i idrott och hälsa arbetar inkluderande och hur elever uttrycker sig om inkluderande undervisning.

Sonny Gilezan och Emma Gräntz

Examensarbete II 15hp

Halmstad 2015-08-15

Titel	En studie om hur lärare i idrott & hälsa arbetar inkluderande och hur elever uttrycker sig om inkluderande undervisning.
Författare	Sonny Gilezan & Emma Grantz
Akademi	Akademien för lärande, humaniora och samhälle
Handledare	Viktor Aldrin & Ingrid Gyllenlager
Examinator	Ole Olsson
Nyckelord	Lärare, idrott och hälsa, elever, inkludering & skola.
Sammanfattning	Denna studie handlar om hur lärare i idrott och hälsa inkluderar alla elever oavsett funktionsnedsättning eller inte. Vi ville studera dels hur läraren arbetade under lektionerna för att skapa en inkludering, dels vad eleverna ansåg om inkluderande undervisning. Problematiken i skolan är att det saknas kunskap om hur läraren ska skapa en inkluderande verksamhet. Vår forskningsansats utgår ifrån tidigare forskning samtidigt som vi har blivit inspirerade av det mikro-etnografiska perspektivet då vi samlat in empiri. Insamlingen av empirin gjordes genom observationer, fältanteckningar och intervjuer. Resultaten visade bland annat på att lärare i idrott och hälsa bör anpassa undervisningen efter alla elevers behov och att elever vill vara med redan vid planeringen av lektioner. Trygghet och respekt ska råda mellan elever och en acceptans för den man är ska finnas. Slutsatsen av studien visade bland annat att alternativa lösningar och små korrigeringar var avgörande för om elever ansåg att undervisningen i idrott och hälsa var inkluderande.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Problemformulering.....	1
3. Syfte.....	2
4. Bakgrund.....	2
4.1 Skolan i förändring.....	2
4.2 Att arbeta mot en inkluderande verksamhet.....	2
4.3 Lärare och inkludering.....	3
4.4 Elever och inkludering.....	3
5. Metod.....	4
5.1 Metodval.....	4
5.2 Vetenskapligt perspektiv: Mikro-etnografi.....	4
5.3 Urval.....	5
5.4 Datainsamling.....	6
5.5 Databearbetning.....	7
5.6 Etiska principer.....	7
5.7 Arbetsfördelning.....	8
5.8 Tillförlitlighet.....	8
6. Resultat.....	8
6.1 Vara med och bestämma.....	8
6.2 Trygghet och respekt.....	9
6.3 Modifikation.....	11
6.4 Sammanfattning av resultatet.....	12
7. Diskussion.....	13
7.1 Metoddiskussion.....	13
7.2 Kritik mot mikro-etnografin.....	14
7.3 Resultatdiskussion.....	15
8. Konklusion och implikation.....	17
9. Referenser.....	19
10. Bilagor A:1-B:6.....	22

1. Inledning

Det har skett en radikal förändring när det gäller att undvika segregation i skolan (Svenska Unescorådet, 2006). Tidigare var det elever som skulle anpassas till undervisningen medan det idag istället är undervisningen som ska anpassas till elever (Persson, 2013). Lärare måste kunna erbjuda alla elever oavsett funktionsnedsättning eller inte möjligheter samtidigt som hela grupper inte får missgynnas på grund av individuella behov. Skolor ska enligt barnkonventionen inkludera alla elever oavsett svårigheter så långt det är möjligt (Svenska Unescorådet, 2006, vilket gör att skolor och lärare är tvungna att anpassa sin undervisning efter elevers förmågor (Ibid). Vi har efter tjugo veckors verksamhetsförlagd utbildning (VFU) fått erfara att det dock saknas kunskap om hur man skapar en inkluderande verksamhet. Skolinspektionens kvalitetsredovisning visade genom observationer och intervjuer med rektorer, lärare och elever att många skolor hade svårt att anpassa undervisningen i idrott och hälsa till elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Skolinspektionen, 2012). En inkluderande undervisning är starkt kopplad till målsättningen en skola för alla och bör vila på demokratiska värderingar (Emanuelsson, 2007). Alla människor är lika värdefulla och har rätt till fullt deltagande. Denna målsättning har blivit allt mer tydlig och omfattar fler mål i läroplanen som ska uppnås (Ibid).

Enligt läroplanen är syftet med idrott och hälsa bland annat att ge eleverna möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra och att skapa förutsättningar för alla elever att under hela sin skoltid kontinuerligt delta i skolans fysiska aktiviteter (Skolverket, 2011). Det står vidare att varje elev har rätt få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter i skolan och dess undervisning. I läroplanen står fortsättningsvis att läraren bland annat ska stimulera och handleda elever så att de kan utvecklas efter sina förutsättningar samtidigt som de stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Enligt Li och Rukavina (2013) handlar inkludering om att involvera och att lärare behöver identifiera och hitta strategier för att reducera begränsningar för att elever ska kunna delta oavsett form och storlek. Denna definition av inkludering inom ämnet idrott och hälsa stämmer överens med vår syn på inkludering. Så många elever som möjligt ska kunna delta på lektioner i idrott och hälsa. Ett ytterligare förtydligande om vad inkludering innebär för oss är att skapa förutsättningar för att så många elever som möjligt ska kunna delta fullt ut på idrott och hälsa-undervisningen.

Då vi tidigare har skrivit en litteraturstudie om inkludering i ämnet idrott och hälsa utgår denna studies ansats ifrån tidigare forskning. På vår slut-VFU genomförde vi ett utvecklingsarbete inom idrott och hälsa på vår respektive VFU-skola. Syftet var att öka delaktigheten bland eleverna. Eleverna och lärarna var således medvetna om att det var inkludering och delaktighet som var centralt när observationerna och intervjuerna genomfördes. Detta blev underlag för vårt empiriska material.

2. Problemformulering

Skolor har idag en obligatorisk uppgift i att inkludera alla barn oavsett svårigheter så långt det är möjligt (Svenska Unescorådet, 2006). Vidare är lärare idag tvungna att anpassa sin undervisning och planera utefter elevers förmågor (Persson, 2013). Det har dock i praktiken visat sig att det saknas kunskap om hur man skapar en inkluderande verksamhet. Tripp, Rizzo och Webbert (2013) skriver att inkludering kräver alla elevers delaktighet samt att alla har något att säga till om. Problematiken kring att skapa en inkluderande undervisning i idrott och

hälsa samt hur lärare skapar möjligheter för alla elever oavsett funktionsnedsättning eller inte att vara delaktiga under lektionerna, leder oss in på vårt syfte.

3. Syfte

Syftet med vår forskning var att dels undersöka hur läraren agerar för att skapa inkludering under lektioner i ämnet idrott och hälsa, dels att undersöka hur elever uttrycker sig om dessa lektioner.

Frågeställningar:

- Hur arbetar lärare i idrott och hälsa vid en inkluderande undervisning?
- Hur uttrycker sig eleverna om inkluderande undervisning?

4. Bakgrund

I bakgrunden presenteras tidigare forskning som berör inkludering främst i idrott och hälsa-undervisningen. Bakgrunden är indelad i fyra underrubriker: *Skolan i förändring*, *Att arbeta mot inkluderande verksamhet*, *Lärare och inkludering* & *Elever och inkludering*. De fyra rubrikerna skapades efter innehållets uppbyggnad och relevans.

4.1 Skolan i förändring

Under de senaste femton åren har det funnits ett uttalat mål om att uppnå en likvärdig skola för alla (Jerlinder, 2010). Paradoxalt nog har det under denna period skett en ökning av inskrivning i särskolan samtidigt som det i den reguljära skolan har skapats fler specialklasser för barn med till exempel ADHD (Ibid). Ansvaret att bli inkluderad i skolan ligger inte hos eleverna, det är snarare lärare, rektorer och skolverksamheten i stort som bär ansvaret för att skolan ska vara till för alla (Persson, 2013). Lärare bör således se elever i svårigheter istället för *med* och därmed inte anse att elever bär på hindren (Ibid). Författaren menar även att skolan ska erbjuda stöd samt anpassa undervisningen vid behov för att elever ska kunna utvecklas och nå kunskapsmål. Ekberg (2009) skriver i sin studie att lärare måste anpassa innehållet i undervisningen för alla elever och lyfta fram värdet i uppgifterna som görs.

Det har skett stora förändringar i skolan. Förr skulle eleverna anpassa sig efter skolsystemen medan det idag är skolsystemen som ska anpassas efter elever (Skolverket, 2005). Inkludering ska dock inte enbart ses utifrån enskilda individers intresse, utan även gruppen ska stödjas vid en inkluderande verksamhet (Ahlberg, 2013). Annerstedt (2007) beskriver lärare i idrott och hälsas kunskaper ur ett historiskt perspektiv. Förr såg man enbart till att lärare hade en fysisk förmåga och goda färdigheter. Idag ställs kraven snarare på pedagogiska kunskaper än på goda färdigheter.

4.2 Att arbeta mot en inkluderande verksamhet

För att målet med en inkluderande verksamhet ska uppfattas av alla berörda, behöver konkreta mål utformas så att varje elev vet vad framgångsrik inkludering innebär (Tripp, Rizzo & Webbert, 2013). Sedan FN:s inrättande av barnets rättigheter har barn erkänts som viktiga deltagare och fått bestämma över sina egna liv i högre utsträckning (United Nations, 1992). Tripp, Rizzo & Webbert (2013) skriver att inkludering krävde att alla kände delaktighet och att alla hade något att säga till om. I denna studie beskriver författarna även att lärares attityd var betydelsefull då de skulle motivera alla elever till fysisk aktivitet där de ville och vågade delta. Lärare i idrott och hälsa behövde också ha en stor variation på aktiviteter och

utmaningar. Vidare skrivs att lärare i idrott och hälsa behövde ha en positiv attityd som främjade hela grupper för att undervisningen i idrott och hälsa inte skulle vara uteslutande. Liljegren (2001) menar att lärare behövde hitta och modifiera metoder i undervisningen som nådde alla elever och gav dem så bra som möjlig intellektuell, social och personlig utveckling. En annan undersökning visade även att det spelar roll vilken lärare som undervisade, då det fanns en tendens bland yngre kvinnliga idrottslärare att vara de mest positiva till inkludering (Jerlinder, Danmark & Gill, 2010). Undersökningar har också visat att undervisningen bör vara noggrant planerad för att en inkludering ska bli lyckad (Lieberman, James & Ludwa, 2013).

4.3 Lärare och inkludering

El Gaidi (2007) menar att man utvecklas till en skicklig lärare genom reflektion och kollegialt lärande. Vid reflektion kan lärare dra nytta av till exempel både bra och mindre bra undervisningssituationer med hjälp av olika kunskapskällor. Denna typ av reflektion kan bidra till förändringar i undervisningen. Vid kollegialt lärande använder läraren sig av arbetskamrater för byten av erfarenheter, metoder och strategier för till exempel inkludering av elever. Vidare menar författaren att den skickliga läraren sätter elevers och sitt eget lärande i centrum genom att låta erfarenheter, teorier och praktik samspela. Författaren fortsätter med att förklara att den skickliga läraren inte använder någon specifik metod men kan utifrån elever och sammanhang urskilja det som händer och på så sätt förändra undervisningen.

Smith (2007) skriver i sin studie att lärare i idrott och hälsa ansåg att det var viktigt att erbjuda alla elever lika möjligheter när de förklarade sin syn på inkludering. Författaren förklarar att lärare tenderade att beskriva inkludering som en assimilerande process. Lärare i studien föreslog modifikation av lekar för att få alla elever fullt delaktiga på idrottsundervisningen. Det framkom också att lärare upplevde svårigheter i att inkludera elever med särskilda behov desto längre de rörde sig ifrån individualiserad undervisning.

I en annan studie menar Block och Obrusnikova (2007) att positiva attityder hos lärare är en viktig faktor för att elever med nedsatt förmåga av olika slag, som inkluderas i allmän idrott och hälsa-undervisning, ska få betydelsefulla erfarenheter av undervisningen. Författarna redovisar även i sin studie att elever med någon typ av funktionsnedsättning många gånger undviker sociala interaktioner med elever utan någon funktionsnedsättning. Fortsättningsvis framgår det att detta kunde leda till social isolering. Jerlinder (2010) skriver att lärare i idrott och hälsa kontinuerligt bör arbeta med att öka möjligheter för elever med någon typ av funktionsnedsättning genom direkta och konkreta insatser. Vidare påstår hon att det i sådana fall blir vitalt med positiva attityder hos lärare eftersom inkludering har tendens att uppfattas som utmanande arbete.

4.4 Elever och inkludering

Seymour, Reid och Bloom (2009) redovisar elevers medvetenhet om hänsyn och acceptans för olikheter och en känsla för beundran och respekt för medmänniskor, oavsett fysisk kapacitet. Författarna skriver att eleverna i studien värnade om modifiering av aktiviteter för att främja inkludering och delaktighet. Det framkom i studien att skolan öppnade möjligheter för barn med- och utan funktionsnedsättningar att interagera och forma vänskap. Tripp, Rizzo & Webbert (2013) undersökte elevers känslor vid inkludering respektive exkludering. Studien visade att elever vid delaktighet kunde uppleva mer gemenskap och tillhörighet i gruppen vid undervisningen, vilket utgör ett fundament i inkludering. Detta ledde i sin tur till stärkt självförtroende, ökad motivation, empati och respekt i undervisningen. Vid upplevelse av

exkludering var känslorna raka motsatsen. Eleverna kunde till exempel uppleva utanförskap och värdelöshet vilket ledde till en försämrad utveckling.

Enligt Seymour, Reid & Bloom (2009) uttryckte elever en mängd önskade aktiviteter på idrott och hälsa-lektioner. Eleverna talade också om flera fördelar med fysisk aktivitet såsom färdighetsutveckling, utökad kunskap, träning, social interaktion och kamratskap. Hjälpen och vägledning efterfrågades i fysisk aktivitet enligt de tillfrågade eleverna. Det kunde vara i form av redskap, färdighets- och spelinstruktioner, chansen att få prova på aktiviteter, genomgångar av strategi och att hjälpa varandra.

En annan viktig aspekt är det som Fors (2004) påpekar, att man bör försöka ta reda på varför så många barn upplever utanförskap inom idrott. Det är först när man har skapat en förståelse för hur barn upplever utanförskap som man kan arbeta för att se möjligheter istället för hinder. Enligt författaren krävs inga stora förändringar i idrottsundervisningen för att arbeta inkluderande. Aktiviteterna måste dock vara meningsfulla och utmanande för alla elever samtidigt som varje elev ges bästa möjliga möjlighet att delta. Hon skriver vidare att anpassningar enbart bör iscensättas när det verkligen behövs. Lärare i idrott och hälsa behöver vara beredda att samarbeta med flera olika personer för att finna de rätta stödinsatserna. Vilket stöd eleven än får är det viktigt att eleven blir så oberoende som möjligt.

5. Metod

I följande kapitel beskrivs hur vi har gått tillväga för att samla in vår empiri. Metoden är indelad i åtta underrubriker: *Metodval, Vetenskapligt perspektiv: mikro-etnografi, Urval, Datainsamling, Databearbetning, Etiska principer, Arbetsfördelning & Trovärdighet.*

5.1 Metodval

Vi har gjort en kvalitativ studie då vi samlat in vårt material genom observationer, fältanteckningar och semistrukturerade intervjuer (Ahrne & Svensson, 2011). Då vi tidigare har skrivit en litteraturstudie om inkludering i ämnet idrott och hälsa, utgår vår forskningsansats ifrån tidigare forskning. I studien har vi även blivit inspirerade av det mikro-etnografiska perspektivet, då studiens syfte var att undersöka hur lärare i idrott och hälsa arbetade vid en inkluderande undervisning samt att höra hur elever uttryckte sig om en inkluderande undervisning. Vi har, som tidigare nämnts genomfört både intervjuer och observationer för att samla in empiri, vilket innebär att vi har använt oss av en så kallad triangulering. Bryman (2011) förklarar att triangulering innebär att man använder sig av mer än en metod. Etnografer brukar i sina studier kontrollera sin empiri med intervjuer för att minimera missförstånd. Vi gjorde inte detta, utan försökte istället minimera missförstånd genom samtal med lärarna och fältanteckningar efter varje observation. Intervjuerna genomfördes innan observationerna. Inför studien spelade det ingen roll för oss i vilken ordning intervjuerna respektive observationerna genomfördes. Detta för att vi genom intervjuerna studerade elevers uttryck om inkluderande undervisning generellt och genom observationerna studerade vi hur två lärare i idrott och hälsa arbetade inkluderande.

5.2 Vetenskapligt perspektiv: Mikro-etnografi

Enligt Lalander (2011) skiljer det etnografiska perspektivet sig från de andra vetenskapliga perspektiven, då många möten med människor i deras miljö är huvudsyftet. Ordet etnografi delas upp i två betydelser, "etno" som betyder folk och "grafi" som betyder beskriva. Etnografer ser ett stort värde i att vara ute på fältet, att vara där i samma rum tillsammans med

de människor som etnograferna observerar. Detta gör att en förståelse för andra människor kan skapas. Vidare beskriver författaren att en etnografisk studie sker under en längre period där man kontinuerligt är ute på fältet och observerar. Det går dock även att göra en mikro-etnografisk studie vilket innebär att etnografen är ute på fältet en kortare period. När en observation sker kan detta göras på två sätt, dold- eller öppen observationsstudie. Vid en dold observation är de människor som etnografen observerar inte medvetna om att en observation sker. Etnografen kan till exempel presentera sig själv som en ny arbetskollega. Det finns både fördelar och nackdelar med att använda sig av dold observation. Fördelen är att de man studerar inte är medvetna om att det sker en observation, de blir således inte påverkade eller stressade av att någon observerar dem. Författaren beskriver att en nackdel med att göra dolda observationer kan vara att etnografer bryter mot det svenska vetenskapsrådets riktlinjer. En av riktlinjerna som ingår i rådet innebär att de man studerar måste informeras om studien samt ge sitt samtycke om sin medverkan, vilket kan förbises vid en dold observation. En öppen observation innebär att forskaren har informerat de aktuella som ska bli observerade om studien och fått ge sitt samtycke för medverkan. Med en öppen observation bryter man som forskare inte mot det svenska vetenskapsrådets riktlinjer. Nackdelen med denna typ av observation är att det kan skapa en forskareffekt. Det innebär att de människor som blir observerade blir påverkade och kan ändra sitt beteende vilket kan leda till felaktig empiri. Våra observationer var så kallade öppna observationer där eleverna var medvetna om studien och hade gett sitt godkännande till medverkan. Vi valde denna typ av observation för att inte bryta mot vetenskapsrådets riktlinjer. Lalander fortsätter att skriva att en observatör i sin observation kan ha två olika roller. Den ena rollen beskrivs som passiv vilket innebär att forskaren håller sig i bakgrunden ute på fältet. Den andra innebär att vara delaktig vilket innebär att observatören medverkar och samspelar med aktörer ute på fältet. Vårt deltagande under observationerna kan beskrivas som passiva etnografer. Det innebär att vi ute på fältet var passiva och satt vid sidan om i idrottshallen och observerade. Även Arvastson och Ehn (2009) benämner två olika sätt att delta under observation; deltagarobservation eller deltagande observation. Skillnaden är att en deltagande observation inte enbart innebär att observatören följer med, utan denne deltar också aktivt i verksamheten. Vi genomförde en deltagarobservation då vi inte deltog i verksamheten under observationerna. Enligt (Bryman, 2011) kan en etnograf använda sig av fältanteckningar under observationerna för att anteckna intressanta händelser för studien. Vi använde oss kontinuerligt av fältanteckningar under våra observationer för att samla in empiri i stor omfattning och för att kunna analysera det vid ett senare tillfälle.

5.3 Urval

Vi genomförde vår forskning på två olika skolor. Den ena är en F-6 skola på en mindre tätort och den andra är en mer central skola med årskurserna F-5. Sammanlagt intervjuades 27 elever av 82 i årskurserna 4-6, varav 21 elever intervjuades i grupper om två till tre personer och sex elever intervjuades enskilt. Vi valde att genomföra vår forskning med lärare och elever i årskurs 4-6 för att vi själva är inriktade på denna åldersgrupp i vår utbildning. Vidare hade vi VFU under fem veckor på de skolor som medverkade. Urvalet av de elever som blev intervjuade i grupp bestämdes av oss då vi ville se till att gruppkonstellationerna var väl fungerande. Det var viktigt att de elever som skulle medverka kände sig trygga med varandra och vågade uttrycka sina åsikter. Vid de enskilda intervjuerna valde vi elever som kände sig trygga vid enskilda intervjuer. Vid början av urvalsprocessen använde vi oss av ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att vi använde oss av de personer som fanns tillgängliga för oss under vår VFU (Bryman 2011). Vi valde dock själva vilka av de tillgängliga eleverna vi ville använda i våra intervjuer, vilket stämmer överens med strategiskt urval (Ibid). Då vi intervjuade 27 elever av 82 blev bortfallet 55 elever. Detta berodde på att alla elever inte hade

gett sitt samtycke för att medverka. Vidare hade några elever glömt att kryssa för JA-rutan för att medverka, trots att vårdnadshavares signatur fanns. Vi valde att inte låta dessa elever medverka i undersökningen för att vara på den säkra sidan och inte bryta mot de etiska forskningsprinciperna.

Vi valde att vid sammanlagt sex tillfällen observera idrott och hälsa-lärare på respektive skola som undervisar i skolans tidigare år, tre tillfällen på vardera idrott och hälsa-lärare. Den ena läraren var en manlig behörig lärare som hade varit verksam i ett och ett halvt år och undervisade elever i årskurs F-6. Den andra läraren i idrott och hälsa var en kvinna som hade undervisat i ämnet i fyra månader. Hon saknade dock behörighet i idrott och hälsa. Denna urvalsprocess är ett bekvämlighetsurval, då vi observerade lärarna som fanns tillgängliga för oss.

5.4 Datainsamling

I vår studie var vi inspirerade av ett mikro-etnografisk perspektiv där undersökningarna sträckte sig över en kortare period. Enligt Arvastson och Ehn (2009) riktar etnologer ofta blicken mot miljöer och människor vilket vi gjorde under observationerna och intervjuerna.

Vid datainsamlingen använde vi oss av observationer, intervjuer och fältanteckningar. Med detta arbetssätt ville vi försöka förstå den sociala verklighet som kan gå förlorad vid till exempel enkäter. Lalander (2011) beskriver att det är viktigt att etnografen har öppna ögon och inte lägger några värderingar eller tolkningar när denne observerar och även då observatören gör reflektioner över sina anteckningar efter observationen. Vi har vid insamlingen av data försökt att inte värdera eller tolka. Jacobsen (2002) skriver att det är omöjligt för forskaren att gå ut i verkligheten med öppet sinne. Forskaren kommer medvetet eller omedvetet göra en avgränsning vid insamlingen av data. Vi har försökt åsidosätta vår förkunskap och gått ut på fältet med öppet sinne för att få in så mycket empiri som möjligt. Vi har inte heller haft någon begränsning i vår insamling utan har samlat in allt vi observerat. Vi observerade och förde fältanteckningar om hur läraren agerade och hur denne förhöll sig till idrottshallen och dess redskap för att skapa inkludering i ämnet idrott och hälsa. De fältanteckningar vi gjorde var till en början preliminära anteckningar vilket innebar att vi förde små anteckningar i ett anteckningsblock för att få en minnesbild av händelserna och de intryck vi fick, för att vidareutveckla vid ett senare tillfälle på dagen. Detta innebar att våra små anteckningar blev till mer detaljerade anteckningar där vi skrev mer utförligt om händelserna. Enligt Bryman och Bell (2005) kan observatören med fördel direkt anteckna iakttagelsen för att senare utveckla observationen och då ge mer detaljrika beskrivningar av olika händelser.

Vidare undersökte vi hur elever uttryckte sig om inkluderande undervisning genom semistrukturerade intervjuer som var mellan fyra-åtta minuter långa. Till vår hjälp använde vi oss av ett frågeformulär innehållande frågor som skulle ställas till eleverna (se bilaga A1, frågeformulär). Intervjuerna spelades in med hjälp av mobiltelefoner då kvalitativa intervjuer oftast spelas in. Detta för att kvalitativa forskare enligt Bryman (2011) är intresserade av vad intervjupersoner säger och kan genom inspelningsmaterialet lyssna ett flertal gånger för att inte gå miste om intressant material. I vårt fall spelade vi in intervjuerna för att senare kunna transkribera och analysera materialet.

5.5 Databearbetning

För att bearbeta vårt material använde vi oss av en så kallad kvalitativ innehållsanalys. Bryman (2011) beskriver kvalitativ innehållsanalys som en metod där analys av dokument

sker. Som vi nämnde ovan använde vi oss av mobiltelefoner för att spela in intervjuerna. För att bearbeta materialet gjorde vi en transkribering av intervjuerna på datorn. Transkribering innebär att allt som sägs i konversationen skrivs ned så att det finns på papper för att senare kunna analysera materialet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2011). Vi renskrev våra observationer och våra fältanteckningar på datorn för att vi skulle få en bättre överblick över materialet. Efter att ha renskrivit all data la vi ut alla dokument på ett bord för att tillsammans läsa igenom empirin och hitta gemensamma mönster. För att leta efter bakomliggande teman och finna gemensamma nämnare använde vi oss av färgmarkering i allt material. Vi fick på så sätt även en tydligare överblick av de teman som uppstod utifrån empirin. Bjørndal (2005) skriver att färgpennor med fördel kan användas för att hitta olika mönster och därigenom kunna skapa olika kategorier. Färgpennorna hjälpte oss att lättare kunna urskilja det som var relevant för vår forskningsfråga. De underlättade också sorteringen av citat under våra tre kategorier.

En kvalitativ innehållsanalys kan innehålla delar som: analysenhet, domän, meningsenheter, kod, kategori och tema (Danielson, 2012). Vi valde att använda oss av kategori och kod (se bilaga B1-B6, kategorischema). Utifrån innehållet i observationerna och intervjuerna utformade vi ett kategorischema. Tanken med innehållsanalysen var att dra slutsatser över innehållet i vår insamlade data. Efter att vi hade läst igenom all data flera gånger hittade vi återkommande svar från intervjuerna. Innehållet i svaren kunde även kopplas till en del observationer. Vi skapade kategorierna utifrån innehållet i empirin. Efter att vi hade läst igenom materialet flera gånger antecknade vi nyckelord för att se återkommande svar och sorterade dem under respektive kategori.

Den första kategorin, "Att få vara med och bestämma", var så pass återkommande i intervjuerna att vi båda upplevde att det var en passande kategori. Vidare var elever måna om att respektera varandra och att lektioner i idrott och hälsa skulle bestå av empatiska handlingar, därav vår utformning av den andra kategorin "Trygghet och respekt". Observationerna visade att en lärare i idrott och hälsa modifierade utmaningar under lektioner för att alla elever skulle kunna delta. Även elever uttalade sig om vikten av anpassningar för att undanröja hinder, därav den tredje kategorin "Modifikation". Dessa tre kategorier beskriver viktiga beståndsdelar som lärare i idrott och hälsa bör tänka på, då de arbetar med inkluderande undervisning i idrott och hälsa. Vi hade kunskap om detta tack vare vår tidigare litteraturstudie. Till exempel valde vi att sortera följande citat under rubriken "Trygghet och respekt": "Respekterad och inte bli utstött och sånt." Koden ur detta citat blev: Respekterad (se bilaga B2, kategorischema). Enligt Bryman (2011) är det till författarnas fördel om kodning och kategorisering inleds så tidigt som möjligt i studien. Det kan bland annat öka förståelsen för datan. Vi följde emellertid inte detta råd utan började med kategoriseringen först efter datainsamlingen. Detta för att vi inte bestämde oss för hur vi skulle bearbeta empirin förrän efter insamlingen.

5.6 Etiska principer

I vår studie har vi följt vetenskapsrådets forskningsprinciper som innehåller fyra krav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. De fyra kraven är grundläggande när en studie ska genomföras och har använts för att skydda och stödja de medverkande (Bryman, 2011), i vårt fall elever och lärare. Innan vi började intervju och observera presenterade vi vårt syfte med undersökningen och hur vi skulle gå tillväga för att samla in vårt empiriska material. Sedan gavs ett informationsbrev ut till de berörda där de elever som ville medverka var tvungna att ge sitt och sin vårdnadshavares samtycke. Vi påpekade vid flertal tillfällen att studien var frivillig och kunde avbrytas när som helst. Ett

problem som uppstod vid enstaka tillfällena var att vi fick in blanketter där rutan för elevens deltagande inte var ikryssat, trots att vårdnadshavarens signatur fanns. Eleverna själva påstod att de fick delta i forskningen men vi valde att inte intervjua dessa elever för att vara på den säkra sidan.

5.7 Arbetsfördelning

Vår arbetsfördelning i denna studie har fungerat väldigt bra, då vi har haft en öppen kommunikation kring huruvida arbetsuppgifterna ska fördelas samt hjälpt varandra när den ena har suttit fast. Innan vi formulerade oss skriftligt fördes en diskussion verbalt för att säkerställa relevansen i innehållet. Under studiens gång har vi ett flertal gånger tappat motivationen då denna uppsats var sluttampen under vår utbildning. Vi båda har haft överseende med vår bristande motivation och har genom peptalk och accepterade pauser hjälpt varandra att finna motivationen igen. Vi har gemensamt haft styrkan att föra arbetet mot framgång och skrivit det tillsammans. Vi är nöjda med vår presentation och detta arbete.

5.8 Tillförlitlighet

Enligt Bryman (2011) beror en studies tillförlitlighet på dess trovärdighet, överförbarhet, och pålitlighet. Vår studies trovärdighet styrks av att vi följt riktlinjer för vetenskapligt skrivande. Vidare är vi två författare som varit på två olika skolor, vilket ökar trovärdigheten ytterligare. För att öka trovärdigheten än mer skriver författaren att de som studerats ska konfirmera resultatet, vilket lärarna i idrott och hälsa och eleverna i vår studie dock inte gavs tillfälle till att göra. Det som vi kommit fram till i denna studie stämmer bra överens med tidigare forskning inom samma ämne, vilket gör studien överförbar. Författaren menar att en studies överförbarhet bland annat beror på i vilken utsträckning resultatet kan användas i andra omgivningar. Denna studie kan användas av andra lärare i idrott och hälsa för att arbeta på ett inkluderande sätt. Författaren menar vidare att en studies pålitlighet vilar på fullständiga och tillgängliga redogörelser om hur studien gjorts. Vi har i vår studie förklarat hur hela processen gått till i relation till våra forskningsfrågor.

6. Resultat

I resultatdelen analyseras utdrag ur observationer och intervjuer. Ovan utdrag av citat och varje observation följer en redogörelse för innehållet i dessa. Rubrikerna under resultatdelen har utformats efter kategorier som utformats ur vårt empiriinnehåll. Rubrikerna är: *Vara med och bestämma, Trygghet och respekt & Modifikation*.

6.1 Vara med och bestämma

I citaten nedan uttalade eleverna en önskan om att få vara en del av undervisningen genom att få vara med och bestämma. Vår analys av detta blir att elever vill vara med redan i planeringen eftersom de vill kunna påverka "vad det blir" på idrott och hälsan. Vidare behövde lärare i idrott och hälsa ta eleverns åsikter på allvar för att höra vad de tycker om undervisningen.

Henry- "Eeh, får vara med och bestämma vad det blir."

Sune- "Att man får, eeh, får tycka det eller så här säga det man tycker eller så så att det kanske blir det man kan göra det man vill en gång."

Falk- "Hör åsikten, vad eleven tycker."

Det blir även i citatet nedan tydligt att de vill kunna ändra undervisningen om de inte känner sig bekväma med innehållet, då en elev ville ändra saker om denne tyckte att det var fel.

Cesar- "Eh att några gånger få vara med och bestämma och kunna ändra saker om man tycker det är fel."

Följande citat visar att eleverna motsatte sig att läraren bestämde för mycket. I intervjuerna framkom även att eleverna inte var bekväma med att det bara var en person som bestämde allt. Vi tolkar det som att eleven menade att denna ensamma person som bestämde var läraren i idrott och hälsa. I samma citat uttryckte eleven att denne tyckte att man skulle få vara med och bestämma och om så inte var fallet, var det enbart läraren som hade något att säga till om. Det finns även intresse bland elever att utvärdera undervisningen tillsammans med läraren i idrott och hälsa då en elev tyckte att läraren skulle fråga vad eleverna tyckte om föregående lektioner.

Olle- "Eh att vi kan vara en del av gympan. Så till exempel inte läraren bestämmer för mycket."

Per- "Jag tycker man ska få vara med och bestämma för om man inte är med och bestämmer är det bara en person som bestämmer allting."

Per- "Jag tycker att dom ska fråga oss vad vi tyckte om förut och göra och sen kan de ta sådana lekar man samarbeta så får alla vara med."

6.2 Trygghet och respekt

I följande observation startas idrott och hälsa-lektionen upp. Sättet de inleder undervisningen på har pågått under en längre period och var införstådd bland alla elever. Läraren lät eleverna under observation 1 använda sig av olika redskap för att de skulle få adaptera sig till idrottshallen i egen takt. Trots att det under de dryga fem minuterna förekom enstaka okontrollerade kast och skott med bollar, valde idrottsläraren att inte ingripa verbalt. Av hennes reaktion att döma var hon dock fullt medveten om att dessa vilda kast och skott kunde ha resulterat i värre öden. Hon vidgade ögonen tydligt samtidigt som hon vände sig mot dessa elever och mötte deras blick. Hon valde således att inte ingripa verbalt för att avleda destruktiva beteenden, utan visade genom ögonkontakt att hon inte tyckte om beteendet, varpå eleverna slutade att kasta och skjuta okontrollerat. Idrottshallen blev under de dryga fem minuterna en plats där gruppens behov prioriterades framför individuella aktiviteter. Det var märkbart att elever blev påverkade av de okontrollerade kasten och skotten då de höjde på sina axlar, vidgade sina ögon och höjde sina armar för att skydda sig. Det framgick i denna sekvens tydligt vem som hade auktoritet i idrottshallen, då idrottsläraren enbart genom ögonkontakt avvärdade destruktiva aktiviteter och främjade gruppens säkerhet och trygghet på bekostnad av individuella nöjen.

Observation 1

"Eleverna kommer in i idrottshallen och får i vanlig ordning några fria minuter att spendera på valfri aktivitet, innan läraren sätter igång den planerade lektionen. Idrottshallen är kall och väldigt liten, jag har aldrig sett en mindre idrottshall! Den begränsade ytan gör att läraren i idrott och hälsa alltid måste ha välplanerade lektioner för att utnyttja ytan på bästa möjliga sätt. Eleverna är under idrott och hälsalektionerna mycket mer benägna att komma i tid. De är ombytt och redo flera minuter innan lektionsstart. Läraren kommer sist in i hallen och sätter sig på bänken på ena långsidan och iakttar emellanåt vad eleverna väljer att syssla med. Hon lägger sig inte i verbalt en enda gång trots att vissa elever kastar och skjuter bollar hej vilt. Hon söker dock upp ögonkontakt med dessa elever genom att titta på dem, vilket gör att situationen lugnar ner sig. Hon väljer kort därefter att vissla för att sätta igång lektionen."

Nedan följer citat som berör empati på lektioner i idrott och hälsa. Eleverna talade positivt om empati och det verkade vara viktigt för dem att hänsyn och respekt existerade på idrott och hälsa-lektioner. Flera elever förklarade att det var viktigt att visa sina medmänniskor respekt och att man skulle behandla andra människor så som man själv vill bli behandlad. Det visades prov på medkänsla och empati då en elev förklarade att man kunde tänka efter hur man själv hade känt vid dålig behandling av andra.

Olle- "Jag tycker att man ska vara mot andra som man själv vill bli behandlad, så man inte behandlar någon annan...man vill ju inte eh...om man behandlar någon annan dåligt kan man tänka efter hur hade det känts för mig om någon gjort så mot mig."

Per- "Jag tycker att man ska behandla varandra som alla andra."

Intervjuare- "Som man själv vill bli..."

Per- "Mm."

Intervjuare- "Aa, vill bli behandlad?"

Per- "Mm."

Pelle- "Eh ha respekt för alla."

Kim- "Ja det att respektera varandra det är det som är viktigt."

Citaten nedan visar att eleverna ville säga ifrån om någon elev blev utstött. Eleverna ville då värna om den utstötta elevens mänskliga rättigheter och rätt till respekt för den man är.

Hertig- "Typ ungefär, den inte typ om man säger utstött, så ska man säga, eeh, säga...Att den ska, att den ska den ska bli respekterad som människa."

Hertig- "Respekterad och inte bli utstött och sånt."

I citaten nedan framgår att eleverna var måna om att lyssna på varandra och att erbjuda hjälp om någon behövde detta eller hade problem av något slag. Vi tolkar Ruts svar som att lärare behöver respektera elever vid oklarhet. Vidare är vår tolkning av detta att lärare i idrott och hälsa vid sådana tillfällen behöver ha pedagogiska verktyg för att alla elever ska förstå uppgifterna. Det kan vara verbala förklaringar men lärare kan även själva visa hur det ska gå till för att demonstrera övningarna.

Bo- "Man ska vara snäll mot varandra och om någon behöver hjälp så hjälpa varandra. Och fråga någonting om man inte vet...eh."

Stig- "Att alla ska lyssna."

Falk- "Och hjälpa en om man har problem."

Rut- "Att om man behöver hjälp så får man hjälp och om man inte förstår någonting så ska man ha rätt att fråga och kunna få ett svar om man inte förstår."

I citatet nedan uttryckte Tommy en önskan om att eleverna skulle lyssna på idrott och hälsa-läraren för att förstå vad som ska göras. Han förklarade även att det bör vara tyst när läraren har lektionsgenomgångar eller går igenom instruktioner. Detta tolkar vi som respekt gentemot idrott och hälsa-lärare.

Tommy- "Jag tycker att vi ska samarbeta mycket och lyssna vad läraren säger att vi förstår vad vi ska göra och inte prata när typ du säger nåt att ge tips eller sånt, då måste vi lyssna hur vi ska göra."

6.3 Modifikation

I följande observation ger idrottsläraren instruktioner om hur en hinderbana ska läggas upp. Hon modifierar den för att alla ska kunna delta. Läraren i idrott och hälsa talade om att alla elever skulle klara av de hinder och redskap som utgjorde hinderbanan. Här skapades således möjligheter istället för hinder. Redskapen blev därmed ett hjälpmedel för att klara hinderbanan istället för omöjliga redskap att bemästra. Läraren förklarade även varför hinderbanan skulle modifieras så att alla kunde delta efter egen förmåga, för att klargöra det för alla elever som tyckte att det var onödigt. Vidare berättade hon om läroplanens innehåll i mycket förenklad form. Läraren i idrott och hälsa klargjorde att alla elever skulle få möjlighet till utveckling på bekostnad av högpresterandets önskan om svårighetsgrad. Idrottshallen tillsammans med redskapen erbjöd därmed möjligheter oavsett förmåga och undanröjde potentiella hinder då alternativa lösningar utformades av läraren tillsammans med eleverna.

Observation 2

"Barnen sitter i en ring i mitten runt idrottsläraren. Hon står upp och ger instruktioner om hur hinderbanan ska gå till och talar om att den ska innehålla hinder och redskap som alla kan klara av. Denna gång är hon ombytt och gestikulerar med hela kroppen när hon berättar vad eleverna ska göra kommande lektion. Hon berättar med inlevelse i rösten och det märks att hon är förväntansfull på utgången av aktiviteterna. Det blir tydligt hur eleverna riktar fokus mot idrott och hälsa-läraren när hon själv är så pass engagerad. Hon berättar varför den ska ha alternativa lösningar och talar då om att alla har olika förutsättningar, vilket måste respekteras. Hon påpekar att det inte är elitidrott utan att idrotten i skolan är till för alla. Hon talar om att elever kan lära sig något av varandra oavsett fysisk kapacitet. Hon förklarar att man är där för att lära av varandra och utvecklas i egen takt."

I citatet nedan förklarar en elev att lärare i idrott och hälsa behövde modifiera idrott och hälsa-undervisningen för att anpassa den efter specifika klasser. Analysen av detta uttalande blir att denna elev insett att alla elever bemöter utmaningar med olika förutsättningar. Det innebär i sin tur att lärare i idrott och hälsa behöver bemöta olika förutsättningar på ett inkluderande sätt där alla kan utmanas på individuellt plan.

Frans- "Att dom frågar och att dom väljer rätt lekar som passar dem speciella klasserna och eh att göra det så roligt som möjligt för eleverna."

Av citaten nedan framgår att lärare i idrott och hälsa bör ge elever chans till deltagande. Om det inte skulle fungera behöver lärare kunna ändra undervisningen så att elever får alternativa sätt att ta sig an övningarna. Cesar uttalade sig om att lite press var bra men inte för mycket. Även i detta fall bör lärare i idrott och hälsa hitta en balans i undervisningen för att inte hämma elever genom för mycket press. För svåra utmaningar kan vara ett sådant exempel. Lars påpekade att idrott och hälsa-lärare måste våga ingripa för att ge alla elever chans till delaktighet.

Magnus- "Eh ja ge dem chansen och om det inte funkar så kan man väl göra på något annat sätt."

Lars- "Att våga säga till så att alla är med."

Cesar- "Att man inte ska få så mycket press på sig. Lite press är ju bra men inte för mycket."

I följande citat blev det tydligt att elever ville ha övningar på lektioner i idrott och hälsa där alla kunde vara med. Alla skulle få uppmärksamhet och få vara delaktiga under idrott och hälsa-lektionerna.

Sture- "Eeh, göra någonting som alla kan göra."

Sigrid- "Att alla får lite uppmärksamhet och att man får bollen eller vad man nu spelar något sånt."

I följande observation har läraren i idrott och hälsa misslyckats med att modifiera en hinderbana. Han hade utvecklat en hinderbana sedan tidigare lektioner genom att ha konstruerat nya hinder. Bland annat hade han lagt till ett hopptorn på 1,5 meters höjd som eleverna skulle hoppa ifrån. Höjden kunde tyckas vara relativt lagom, varken för högt eller lågt. Dock uppkom en oväntad situation där en elev inte vågade hoppa ner ifrån hopptornet. Det fanns inget alternativt hinder som eleven kunde välja och blev därför kvar uppe på hopptornet. Lektionen stannade upp och det bildades en lång kö bakom eleven. Läraren valde att gå fram till eleven och försökte förgäves uppmuntra denne till att hoppa.

Observation 3

Eleverna kommer in i idrottshallen och sätter sig på bänkarna utmed hallen. Läraren i idrott och hälsa har förberett en hinderbana som eleverna ska utföra. Han hälsar alla välkomna till dagens lektion och går igenom dagens aktivitet. Läraren i idrott och hälsa berättar att eleverna känner igen vissa delar av hinderbanan sen förra lektionen, men att han även har lagt till några nya hinder, bland annat ett hopptorn på 1,5 meters höjd som eleverna skulle hoppa ner från. När han har gått igenom banan ber han eleverna ställa sig vid startplatsen av hinderbanan. Läraren i idrott och hälsa sätter igång musiken och eleverna börjar utföra hinderbanan. När en elev ska hoppa ner från hopptornet blir eleven stillasittande högst upp i hopptornet och det börjar bildas kö bakom eleven. Detta visar sig genom att klasskompisarna ställer sig på rad för att invänta sin tur att utföra hopptornet. Läraren i idrott och hälsa ser kön och går fram till eleven som sitter fast i hopptornet. Han ser att eleven är ledsen genom att tårar faller ner från kinden. Eleven vågar inte hoppa ner men läraren gör ett försök till att peppa eleven genom att säga "du klarar det, det är ingen fara", men eleven sitter kvar. Från köbildningen kan man höra klasskompisarna dra en suck genom att dra in andan och blåsa ut kraftigt så att man utgör ett ljud ifrån sig. Eleven som sitter fast i hopptornet blir nervös vilket signalerades genom att eleven spärrade upp ögonen och kroppen börjar skaka.

6.4 Sammanfattning av resultatet

Resultatet pekade på att flera av eleverna ville vara med och bestämma redan vid planeringen. Eleverna ansåg att lärare i idrott och hälsa behövde ta elevers åsikter på allvar. Intervjuerna informerade om att eleverna ville känna trygghet och respekt i idrottshallen och att alla elever skulle bli behandlade på ett respektfullt sätt av både lärare och klasskamrater. En annan viktig faktor för att inkludering skulle råda var att lektioner skulle vara upplagda så att alla skulle kunna delta. Under rubriken modifikation kunde vi läsa om en observation där läraren i idrott och hälsa anpassade en hinderbana efter alla elevers kapacitet. Här skapades således möjligheter istället för hinder genom alternativa utmaningar. Läraren berättade om läroplanens mål och klargjorde för eleverna hur viktigt det var att alla kände sig delaktiga. I resultatet visades även ett exempel på en misslyckad lektion i idrott och hälsa. Läraren hade där inte konstruerat ett alternativt hinder vilket ledde till att en elev inte kunde delta fullt ut.

7. Diskussion

I diskussion diskuteras vi vårt tillvägagångssätt vid insamling och bearbetning av data och resultat diskuteras i ljuset av tidigare forskning. Kapitlet är uppdelat i tre rubriker: *Metoddiskussion, Kritik mot mikro-etnografin & Resultatdiskussion.*

7.1 Metoddiskussion

För att samla in vår empiri gjorde vi observationer, skrev fältanteckningar och genomförde intervjuer med elever. Detta bidrog till att vi fick olika infallsvinklar till vår forskning. Syftet med att samla in data genom observationer av lärare i idrott och hälsa och genom semistrukturerade intervjuer med elever, var att få två olika infallsvinklar då etnografi är att systematiskt se från olika perspektiv (Arvastson & Ehn, 2009). Vi ville med denna studie inte höra idrott och hälsa-lärares ord. Vi ville snarare observera hur de agerar under en inkluderande undervisning, då vårt syfte med studien var att undersöka hur läraren i ämnet idrott och hälsa agerar för att skapa en inkluderande undervisning. På så sätt anser vi att trovärdigheten ökar, då vi inte undersöker vad lärare i idrott och hälsa säger utan hur de i själva verket arbetar för att skapa en inkluderande verksamhet. De personerna vi ville höra verbalt var eleverna, då den andra frågeställningen handlade om hur elever uttrycker sig om inkluderande undervisning. Det är elever som utövar aktiviteterna och får en verklig upplevelse av lärares undervisning i idrott och hälsa. Intervjuerna genomfördes innan observationerna påbörjades, vilket strider mot mikro-etnografers kronologi. Intervjuerna innehöll således frågor som berörde inkludering i idrott och hälsa generellt och inte de observerade lektionerna. Mikro-etnografer brukar komplettera observationer med intervjuer för att minimera missuppfattningar (Bryman, 2011). Vi förde istället fältanteckningar efter samtal med lärarna i idrott och hälsa efter våra observationer för att minimera eventuella missuppfattningar. Vi anser därför att tidskronologin inte spelar någon märkbar roll för vår studie.

Vi motiverar vårt val att intervjua eleverna istället för idrott och hälsa-lärarna med att vi förväntade oss ärlighet i större utsträckning bland eleverna om idrott och hälsa-undervisningen. En inkluderande verksamhet är ett uttalat mål i skolan och därför trodde vi att lärarna i idrott och hälsa skulle ha uttalat sig på ett sätt som försvarade deras agerande. Vår förväntan på vad eleverna däremot skulle uttala sig om var mer ovisst. Deras faktiska upplevelser var mer intressanta för oss än idrott och hälsa-lärares tankar och reflektioner om sitt eget agerande.

Våra intervjuer var mellan fyra och åtta minuter långa. Enligt Bryman (2011) kan mycket korta intervjuer ge ett resultat som är mindre användbart då svaren inte blir tillräckligt detaljerade. Vidare beskriver författaren att det vid korta intervjuer kan finnas en bristande samarbetsförmåga mellan intervjuaren och den som blir intervjuad. I vårt fall upplevde vi dock ingen problematik kring samarbetet med de elever som intervjuades. Eleverna var samarbetsvilliga och tyckte att det var spännande att bli intervjuade i ett forskningssyfte. Vi ansåg att intervjuerna var tillräckligt långa för att få ut användbar empiri till vår forskning. När vi transkriberade intervjuerna såg vi en tendens till att elever påverkade varandra vid gruppintervjuerna. Detta visade sig genom att vissa elever svarade med frasen "håller med" eller "samma". Det vi enbart kan spekulera i, är att de elever som höll med sina klasskompisar möjligen kände sig obekväma under intervjuerna trots egen vilja till medverkan. En annan tanke som dök upp var att vi möjligen hade gjort fel i våra gruppkonstellationer. Genom samtal med ansvarig pedagog skapade vi grupperna baserade på de elever som vanligtvis kände sig trygga tillsammans med varandra. Thornberg (2006) skriver om olika roller som

kan uppkomma i ett klassrum, till exempel ledarrollen. Han beskriver att ledarrollen innebär att eleven är en så kallad ledare i sitt umgänge. Detta kan styrka våra tankar kring gruppkonstellationerna. De elever som höll med sin klasskamrat befann sig möjligen hierarkiskt under sin ledare och vågade inte svara baserat på sina egna åsikter utan istället höll med. För att undvika detta kunde vi möjligtvis använt oss av enkäter. Fördelen med att använda sig av enkäter är som Bryman (2011) benämner, att fler kan medverka och att det kan ske anonymt. Ingen vet vem som har svarat vad och respondenten utför enkäten enskilt. Vidare beskriver författaren att nackdelen med enkäter är att forskaren inte kan ställa följdfrågor som vid intervjuer eller förklara frågorna om respondenten inte förstår. I vårt fall anser vi att enkäter inte hade varit ett alternativ för att samla in data, då vi inte hade kunnat ställa följdfrågor eller hjälpa eleverna vid eventuella funderingar. Till exempel kunde vi hjälpa en elev att formulera sig då denne hade svårigheter i att uttrycka sig på svenska. Det kan emellertid bli ledande frågor och intervjuaren kan i sådana situationer medvetet leda elevens svar. Vi har dock i enlighet med det mikro-etnografiska perspektivet lärt känna eleverna som ingått i vår studie. Vi visste därför att denna elev hade svårigheter i att uttrycka sig på svenska och vi kunde därför bistå med hjälp tack vare följdfrågor (se sid.11, "Pers" svar i resultat). I en sådan situation blir det vitalt att intervjuaren är objektiv och inte medvetet påverkar elevens svar.

Det framgår i metoden att vi vid sammanlagt sex tillfällen valde att observera två lärare i idrott och hälsa på respektive skola, tre observationer på respektive lärare. När vi utförde våra observationer i idrottshallen valde vi att använda oss av fältanteckningar istället för videokamera. Vi valde att inte observera med hjälp av videokamera, då det kan vara svårt att observera med ett sådant redskap i en idrottshall. Det kan till exempel vara svårt att fånga upp elevers konversationer med videokamera då ljudnivån ofta är betydligt högre i idrottshallar än i klassrum. Ett annat problem kan vara att eleverna oftast är i rörelse på stor yta vilket gör det svårt att fånga upp alla moment. Videokameran kan således brista i möjligheten att ändra fokus mot oförutsedda händelser. Vi menar att observationer i form av fältanteckningar i sådana situationer är till en stor fördel då observatören snabbt kan skifta fokus och fånga upp en större yta. Observationer i form av fältanteckningar gör dock att man går miste om möjligheten till fram- och tillbakaspolning vid analys (Bjørndal, 2005).

7.2 Kritik mot mikro-etnografen

Syftet med observationer är att betrakta olika skeenden och människors vardagsliv, utan att själv påverka det (Högdahl, 2009). Författaren erkänner dock att det i praktiken blir svårt att undvika då observatörerna ofta har bestämda föreställningar om vad som kommer att inträffa under observationer. Författaren skriver att det emellertid finns olika nivåer på hur observatören påverkas av tidigare erfarenheter. I värsta fall återger observatören sina egna utgångspunkter som en allmän och självklar sanning av det som observeras. I bästa fall har observatören insikt om att det är med sina egna ögon som betraktelsen sker och försöker hantera detta på olika sätt. Vi har från början av denna studie försökt kliva ur vår förförståelse och ansträngt oss för att vara objektiva då vi antecknat det vi iakttagit. Då vi tidigare hade skrivit en litteraturstudie om inkludering i idrott och hälsa, var vi innan denna studie väl insatta i hur läraren kunde arbeta för att skapa inkludering i ämnet idrott och hälsa. Enligt (Bryman, 2011) bör man dock inte påverka resultatet med personliga värderingar för att öka tillförlitligheten, vilket vi tagit hänsyn till. Högdahl (2009) skriver vidare att utfyllnad av anteckningar under observationer ger mer liv åt texten, vilket vi anser vara fallet även i våra observationer. Vi är dock medvetna om att dessa utfyllnader inte får förvränga händelserna. Våra utfyllnader i efterhand handlade till exempel om hur eleverna satt ned, i ring på golvet

eller i en rad på bänkar, vilket inte sänker trovärdigheten i vår studie, anser vi. Resultat baseras inte på dessa utfyllnader och de används inte nämnvärt i studien.

7.3 Resultatdiskussion

Elever behöver känna trygghet och glädje i samband med lektioner i idrott och hälsa. Enligt Tripp, Rizzo och Webbert (2013) är inkludering nära kopplat till glädje och trygghet och i observation 1 låter läraren eleverna inleda lektionen med vad de själva tycker om. Glädje och en trygg miljö spelar stor roll för om en inkluderande verksamhet ska kunna råda. Inte förrän eleverna känner glädje och trygghet kan de våga delta oavsett form, storlek och förmåga. Under observation 1 kunde eleverna i egen takt adaptera sig till idrottshallen och dess redskap. Det ger en chans att relatera lektioner i idrott och hälsa med något positivt som eleverna tycker om. Positiv association kan underlätta att skapa en trygg miljö där elever vågar vara med. När de vågar delta och inte har en rädsla som hämmar dem, kan de ta för sig mer. Det är en stor skillnad på om man inleder en lektion med positiva associationer eller negativa. Negativa associationer kan resultera i rädsla eller i värsta fall traumatiska upplevelser av lektioner i idrott och hälsa. Detta sätt att inleda lektioner på, hade pågått under en längre tid och det fanns en tanke bakom detta arbetssätt. Tanken var att på individnivå anpassa undervisningen för att alla skulle få göra det dem själva ville och känna glädje i samband med idrott och hälsa. Under observation 1 visade sig denna individanpassning lyckad då varje elev inledde med en aktivitet omedelbart. Ingen elev var passiv, alla höll sig sysselsatta sig med någon aktivitet.

I observation 1 avbröt läraren i idrott och hälsa destruktiva beteenden i form av vårdslösa skott och kast för att inte riskera att elever inte skulle våga delta. Läraren i idrott och hälsa tog ställning emot destruktivt uppförande i denna situation. Tripp, Rizzo och Webbert (2013) skriver i sin studie att lärares attityder är betydelsefulla för att elever ska vilja och våga delta. Hon valde att inte ingripa verbalt, utan nöjde sig enbart med ögonkontakt och kroppsspråk för att avvärja destruktivt beteende. Under denna sekvens syntes hur elever förflyttade sig ut mot väggarna och riktade blickarna mot de elever som kastade och sköt vårdslöst. De höjde på axlarna och det blev tydligt att deras aktiviteter hämmades av bollarna som for runt okontrollerat. Läraren accepterade inte detta och valde att sätta stopp för dessa elevers individuella aktiviteter, eftersom det påverkade resten av klassen negativt. Hon visade genom sin attityd att tryggheten prioriterades och att den inte fick åsidosättas på bekostnad av enskilda individers intresse.

Det behöver råda acceptans bland elever på lektioner i idrott och hälsa för att de inte ska skämmas över att välja till exempel lättare hinder. I Seymour, Reid och Blooms studie (2009) uttalade sig eleverna om vikten av hänsyn och acceptans för olikheter. Vidare förklarade eleverna i studien att respekt för medmänniskor oavsett fysisk kapacitet var viktigt för dem. Eleverna i vår studie uttalade sig positivt om hänsyn och respekt och förklarade att man skulle behandla andra som man själv ville bli behandlad. Falk förklarade under våra intervjuer att man skulle hjälpa de som hade problem. Tripp, Rizzo och Webbert (2013) skriver att elever vid upplevelse av inkludering fick stärkt självförtroende samt en upplevelse av att individer runt omkring visade empati och respekt i undervisningen. Det i sin tur ledde till att deras motivation ökade och de uppfattade en utbredd acceptans bland kamrater. När man som lärare modifierar hinder och utmaningar på lektioner i idrott och hälsa kan det kännas pinsamt för de elever som väljer de enklare utmaningarna. Om det inte råder ett tryggt klimat och om acceptans inte existerar, kan modifierad undervisning få negativa konsekvenser. Elever kan bli retade och hånade för att de inte klarar av de svåra hindren. Det i sin tur kan få negativa konsekvenser för elevers självkänsla och upplevelser av undervisning i idrott och hälsa. I

värsta fall kan mobbning uppkomma vid modifikationer av diverse hinder om inte goda relationer upprätthålls av lärare och elever. Det bör därför på lektioner i idrott och hälsa kontinuerligt diskuteras om hänsyn och acceptans för olika förmågor. Lärare i idrott och hälsa bör således aktivt jobba med att skapa ett positivt klimat där trygghet och acceptans existerar. Det är i trygga miljöer elever kan våga misslyckas för att verkligen delta fullt ut och våga utmana sig själva till det yttersta. Därför bör trygghet alltid prioriteras vilket läraren gjorde i observation 1.

I observation 3 misslyckades läraren i idrott och hälsa med det som Jerlinder (2013) lyfter fram. Hon menar att konkreta och direkta lösningar behövs för att undervisningen ska flyta på. Då det bildades en kö i väntan på den ledsna eleven, stannade lektionen upp och eleverna visade ingen empati som Tripp, Rizzo och Webbert (2013) i sin studie visade vara en viktig del i inkludering. I författarnas studie uppfattade elever sig accepterade vid inkluderande undervisning. Under observation 3 suckade elever och visade tydligt sitt missnöje istället för att uppmuntra eleven. Situationen hade kunnat undvikas om läraren i idrott och hälsa hade haft alternativa lösningar och om lektionen hade varit mer välplanerad. En konkret och direkt lösning på denna situation hade kunnat vara att ha ett alternativt hoppstorn som var lägre. Då hade köbildningen kunnat undvikas samtidigt som de negativa attityderna bland eleverna inte hade ägt rum. Samtidigt visade denna situation att tryggheten på lektioner i idrott och hälsa och positiva attityder lätt kunde ersättas av ett negativt klimat. Det är fullt mänskligt att det någon gång kommer att uppstå oförutsedda händelser som skapar en spänning på lektioner i idrott och hälsa. Det är dock då lärare behöver ha direkta och konkreta lösningar för att reducera spänningen och få lektionen att flyta på. Det gjorde inte den manliga läraren i observation 3, utan valde istället att gå fram och försökte verbalt uppmuntra och motivera eleven till att hoppa. Detta gjorde att allt fokus riktades mot denna elev. En mer välplanerad lektion där alternativa hinder hade funnits och en mer konkret insats av läraren, hade kunnat bevara känslan av trygghet och acceptans på lektionen. Å ena sidan visade denna situation att acceptans och trygghet kunde minska drastiskt då en elev fastnade på ett hinder vid ett enstaka tillfälle. Å andra sidan vittnade denna situation om behovet av aktivt arbete med inkludering. Om en enda situation kan skapa exkludering istället för inkludering, anser vi att mer tid och engagemang bör läggas på goda relationer av läraren i idrott och hälsa. Den negativa situationen i observation 3 kunde ha vänts till något positivt, genom att läraren kunde ha använt det autentiska exemplet för att diskutera huruvida lektionen präglades av trygghet och acceptans. Fors (2004) menar att inga stora förändringar krävs i undervisningen för att den ska vara inkluderande. Därför är det de små direkta och konkreta ingripanden som kan göra skillnad. Här hade läraren i idrott och hälsa en chans att efter lektionen samtala kring händelsen. Reflektion tillsammans med eleverna hade kunnat göra dem medvetna om hur lite som krävs för att inkludering ska brista, men även hur lite som krävs för att det istället ska bevaras.

Det kan emellertid vara komplicerat för lärare i idrott och hälsa att upptäcka negativa attityder då en lektion flyter på utan avbrott. I observation 2 modifierades hinderbanan och alla elever kunde delta efter egen förmåga. Negativa attityder verkade då obefintliga. Dock kan negativa situationer som uppkommer därför vändas till något positivt, då negativa attityder lättare kan upptäckas. I observation 3 blev det tydligt hur sårbar klassen var då trygghet och acceptans ersattes av förolämpningar till följd av ett enstaka hinder. Lärare i idrott och hälsa kan därför emellanåt medvetet behöva pröva sina klasser för att iaktta hur elever hanterar konflikter och besvärliga situationer. Det är vid sådana tillfällen trygghet och acceptans sätts på prov.

Elever uttalade sig om att de ville få chans att delta och vi tolkade Magnus svar som att lärare i idrott och hälsa måste erbjuda utmaningar på flera nivåer. Ett exempel på utmaningar med flera nivåer visade sig då läraren i idrott och hälsa under observation 2 modifierade hinderbanan för att alla skulle klara av den. Hon konstruerade den på ett sätt som skapade möjligheter och undanröjde hinder. Hinderbanans olika redskap byggdes upp med olika nivåer. Till exempel lades en mindre plint jämte en stor plint som elever skulle hoppa över. Här hade eleverna således två alternativ att välja bland. Enligt Liljegren (2001) behöver lärare hitta och modifiera metoder i undervisningen som når alla elever och ger dem bland annat möjlighet för personlig utveckling. I detta fall kunde de elever som upplevde att de inte hade förmågan att klara av det svåra hindret, istället ta sig an det alternativa hindret. De fick på så sätt möjlighet att känna glädje över att kunna ta sig an utmaningen efter sina egna förutsättningar istället för att behöva undvika det. I Seymour, Reid och Blooms (2009) studie redovisas hur elever efterlyser modifikation av aktiviteter för att bjuda in alla elever till idrott och hälsa-undervisningen. Frans uppgav under intervjun att lärare i idrott och hälsa behövde välja rätt lekar som passade varje enskild klass. Lärare i idrott och hälsa bör således ha meningsfulla och utmanande övningar för alla elever samtidigt som varje elev ges möjlighet att delta, vilket också Fors (2004) skriver. Seymour, Reid och Bloom (2009) beskriver vidare i sin studie att hjälp och vägledning efterfrågades av elever. Det kunde bland annat vara genom redskap och chansen att få prova på aktiviteter. En sådan chans kan vara det som läraren i idrott och hälsa i observation 2 gjorde, då hon gav alla elever chansen att ta sig an hinderbanan efter individuella förutsättningar genom alternativa hinder, i form av olika stora plintar.

8. Konklusion och implikation

Denna studie visar att små korrigeringar och alternativa lösningar av lärare i idrott och hälsa är avgörande för om elever ska uppfatta undervisningen i idrott och hälsa som inkluderande. En slutsats av studien är att lärare i idrott och hälsa bör modifiera lektioner på ett sådant sätt att eleverna kan utmanas på olika nivåer. Olika förmågor ska således kunna tränas på olika svårighetsnivåer, för att utbildningsvärdet ska vara detsamma för varje elev. Studien visar att lärare i idrott och hälsa bör lägga stor vikt på att skapa en trygg miljö i idrottshallen, för att varje elev ska våga delta och utmana sig själv. Elever uttalade sig om vikten av modifikation för att alla elever ska kunna delta på lektioner i idrott och hälsa. En central slutsats är att elever vill bli behandlade på ett respektfullt sätt av lärare och elever på lektioner i idrott och hälsa, för att de ska vara motiverade till att delta.

Vi vill uppmuntra andra lärare i idrott och hälsa att aktivt arbeta med inkludering genom att höra elevers åsikter och försöka skapa och bevara goda relationer. Trygghet och acceptans behöver råda för att elever ska våga utmana sig själva eller välja lägre svårighetsnivåer vid modifierade utmaningar. Trygghet och acceptans spelar stor roll om modifikation kommer att leda undervisningen mot en inkluderande verksamhet eller mot exkludering. Lärare i idrott och hälsa bör därför alltid prioritera trygghet för att elever ska uppleva lektioner i idrott och hälsa inkluderande.

Vi har efter denna studie lärt oss att inkludering i idrott och hälsa handlar om många samspelande aspekter. Till exempel kan modifikation exkludera elever istället för att inkludera. Acceptans för olika förmågor och förutsättningar måste finnas bland elever, för att det överhuvudtaget ska vara möjligt att arbeta mot en inkluderande verksamhet. Vi har efter studien även lärt oss att intervjuer innan observationer kan ha gjort att vi gått miste om intressanta reflektioner av eleverna efter till exempel misslyckade fall av inkludering. Det

hade varit intressant för vår studie att intervjua eleverna efter lektionen där hopptornet blev för högt för att få deras upplevelse av situationen.

Det skulle vara intressant att göra en fortsatt undersökning om hur lärare i idrott och hälsa bygger sin undervisning redan från planeringen. En sådan undersökning hade kunnat visa hur eventuella hinder ska undanröjas för att alla elever ska kunna utmanas på ett individuellt plan.

9. Referenser

- Ahlberg, A. (2013). *Specialpedagogik i ideologi, teori och praktik: att bygga broar*. Stockholm: Liber.
- Ahrne, G. & Svensson, P. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen (2011). I: Ahrne & Svensson (2011) (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. (s.10-33) (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Annerstedt, C. (2007). *Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa*. Göteborg: Multicare
- Arvastson, G. & Ehn, B. (red.) (2009). *Etnografiska observationer*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Block, M.E. & Obrusnikova, I. (2007). *Inclusion in Physical Education: A Review of the Literature From 1995-2005*. Utgivare: Human Kinetics, Inc.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber
- Bryman, A. & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.
- Ekberg, L-E. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering – En studie om ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. Doktorsavhandling. Malmö Studies in Educational Science. Malmö högskola.
- El Gaidi, K. (2007). *Lärarens yrkeskunnande: bildning och reflekterande erfarenheter : fallstudie på KTH*. Diss. Stockholm : Kungliga Tekniska högskolan, 2007. Stockholm.
- Emanuelsson, I. (2007). Inkluderande undervisning- förutsättningar och villkor. I: B. Andersson och L. Thorsson (2007) (red). *Därför inkludering* (s.21). Umeå: specialpedagogiska institutet.
- Eriksson-Zetterquist,U. & Ahrne. G. (2011). Intervjuer. I: Ahrne & Svensson (2011) (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s.36-57). (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Fitzgerald, H., Jobling, A. & Kirk, D. (2006). *Valuing the oices of young disabled people: exploring experience of physical education and sport*. Utgivare: Routledge
- Fors, E. (red.) (2004). *Passa mig!: inkluderad idrottsundervisning*. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Geertz, Clifford. "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture". *In The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books, 1973. 3-30.

- Danielson, E. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I: M. Henricson. (2012) (red.). *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad* (s.329-344). Lund: Studentlitteratur.
- Högdahl, E. (2009). Välja rätt ord. I: G. Arvastson och B. Ehn (2009) (red). *Etnografiska observationer* (s.101-114). Lund: Studentlitteratur
- Jacobsen, D.I. (2002). *Vad, hur och varför: om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Jerlinder, K. (2010). *Social rättvisa i inkluderande idrottsundervisning*. Utgivare: Örebro universitet, 2010.
- Jerlinder, K. (2013). *Rättvis idrottsundervisning för elever med rörelsehinder dilemma kring omfördelning och erkännande*. Johanneshov: MTM
- Jerlinder, K., Danermark, B. & Gill, P. (2010). *Swedish primary- school teachers' attitudes to inclusion – the case of PE and pupils with physical disabilities*. Utgivare: European Journal of Special Needs Education.
- Lalander, P. (2011). Observationer och etnografi. I: Ahrne & Svensson (2011) (red). *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 83-103). (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Li, W. & Rukavina, P. (2012) *Including Overweight or Obese Students in Physical Education*. Utgivare: Physical Education, Recreation and Dance Vol. 83, No. 4, pp. 570–578
- Lieberman L.J., James, A.R. & Ludwa, N. (2013). *The Impact of Inclusion in General Physical Education for All Students*. Utgivare: Journal of Physical Education, Recreation & Dance.
- Liljegren, B. (2001). *Samspel för förändring: en konsultationsmodell för arbete med elever i svårigheter*. Diss. Lund: Univ., 2001. Lund.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, Calif.: Sage
- Persson, B. (2013). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. (3., omarb. uppl.) Stockholm: Liber.
- Rönnerman, K. (2012). Vad är aktionsforskning?. I: K. Rönnerman (2012) (red). *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*.(s.21-40). (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Seymour, H., Reid, G. & Bloom, G. (2009). *Friendship in inclusive physical education*. Adapted Physical Activity Quarterly, 26, 201-219. Utgivare: Roudledge
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshem, lgr11*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket 2005. *Handikapp i skolan. Det offentliga skolväsendets möte med funktionshinder från folkskolan till nutid*. Rapport 270.

- Smith, A. (2007). *The inclusion of pupils with special educational needs in secondary school physical education*. Utgivare: Routledge
- Smith, A. & Thomas, N. (2007). *Including pupils with special educational needs and disabilities in National Curriculum Physical Education: a brief review*. Utgivare: European Journal of Special Needs Education.
- Svenska Uneskorådet (2006). *Salamancadeklarationen och Salamanca +10*. [Stockholm]: Svenska Uneskorådet.
- Sverige. Skolinspektionen (2012). *Idrott och hälsa i grundskolan [Elektronisk resurs]: med lärandet i rörelse*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Thornberg, R. (2006). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Tripp, A., Rizzo, T.L. & Webbert, L. (2013). *Inclusion in Physical Education*. Utgivare: Journal of Physical Education, Recreation & Dance.
- United Nations. 1992. *United Nations Convention on the Rights of the Child*. New York, NY: United Nations.

10. Bilagor

Bilaga A1: Intervjuguide

1. Vad är viktigt för att du ska känna dig delaktig?
2. Vad är samarbete för dig?
3. Hur kände du vid övningarna idag?
4. Finns det något tillfälle idag då du tyckte att samarbetet inte fungerade?
5. Hur behandlade/var kompisarna (mot) dig på lektionen idag?
6. Vad såg du för skillnad idag jämfört med tidigare idrott och hälsa-lektioner?
7. Vad bör en lärare tänka på för att alla ska kunna vara med?
8. Hur vill du bli behandlad på idrott och hälsa-lektioner för att du ska vilja delta?

Bilaga B1: Kategorischema

Intervjuer: Tabell 1	Kategori; Vara med och bestämma
Citat	Kod/Nyckelord
”Eh får vara med och bestämma vad det blir”	Vara med och bestämma
“Att man får, eeh, får tycka det eller såhär säga det man tycker eller så så att det kanske blir det man kan göra det man vill en gång”	Vara med och bestämma.
“Hör åsikten, vad eleven tycker”.	Säga det man tycker.
“Eh att några gånger få vara med och bestämma och kunna ändra saker om man tycker det är fel.”	Vara med och bestämma.
“Eh att vi kan vara en del av gympan. Så till exempel inte läraren bestämmer för mycket”.	Vara en del av gympan.
“Jag tycker man ska få vara med och bestämma för om man inte är med och bestämmer är det bara en person som bestämmer allting.”	Vara med och bestämma.
“Jag tycker att dom ska fråga oss vad vi tyckte om förut och göra och sen kan de ta sådana lekar man samarbeta så får alla vara med.”	Fråga oss.

Bilaga B2: Kategorischema

Intervjuer: Tabell 2	Kategori; Trygghet och respekt
Citat	Kod/Nyckelord
“Jag tycker att man ska vara mot andra som man själv vill bli behandlad, så man inte behandlar någon annan...man vill ju inte eh...om man behandlar någon annan dåligt kan man tänka efter hur hade det känts för mig om någon gjort så mot mig.”	Vara mot andra som man själv vill bli behandlad.
“Jag tycker att man ska behandla varandra som alla andra.” Intervjuare- “Som man själv vill bli...” Per- “Mm.” Intervjuare- “Aa, vill bli behandlad?” Per- “Mm.”	Vara mot andra som man själv vill bli behandlad.
“Eh ha respekt för alla.”	Respekt.
“Ja det att respektera varandra det är det som är viktigt.”	Respektera varandra.
“Typ ungefär, den inte typ om man säger utstött, så ska man säga, eeh, säga...Att den ska, att den ska den ska bli respekterad som människa”.	Respekterad som människa.
“Respekterad och inte bli utstött och sånt”.	Respekterad.
“Man ska vara snäll mot varandra och om någon behöver hjälp så hjälpa varandra. Och fråga någonting om man inte vet...eh”.	Vara snäll mot varandra. Hjälpa varandra.
“Att alla ska lyssna”.	Lyssna.
“Och hjälpa en om man har problem.”	Hjälpa.
“Att om man behöver hjälp så får man hjälp och om man inte förstår någonting så ska man ha rätt att fråga och kunna få ett svar om man inte förstår”	Få hjälp.
“Jag tycker att vi ska samarbeta mycket och lyssna vad läraren säger att vi förstår vad vi ska göra och inte prata när typ du säger nåt att ge tips eller sånt, då måste vi lyssna hur vi ska göra.”	Lyssna på läraren.

Bilaga B3: Kategorischema

Intervjuer: Tabell 3	Kategori; Modifikation
Citat	Kod/Nyckelord
“Att dom frågar och att dom väljer rätt lekar som passar dem speciella klasserna och eh att göra det så roligt som möjligt för eleverna.”	Väljer rätt lekar.
“Eh ja ge dem chansen och om det inte funkar så kan man väl göra på något annat sätt.”	Ge dom chansen.
“Att våga säga till så att alla är med.”	Alla är med.
“Att man inte ska få så mycket press på sig. Lite press är ju bra men inte för mycket.”	Inte för mycket press på sig.
“Eeh, göra någonting som alla kan göra”.	Något som alla kan göra.
“Att alla får lite uppmärksamhet och att man får bollen eller vad man nu spelar något sånt.”	Att alla får lite uppmärksamhet.

Bilaga B5: Kategorischema

Observationer: Tabell 4	Kategori; Trygghet och respekt
Citat	Kod/Nyckelord
”Hon söker dock upp ögonkontakt med dessa elever genom att titta på dem, vilket gör att situationen lugnar ner sig”	Situationen lugnar ner sig.

Bilaga B6: Kategorischema

Observationer: Tabell 5	Kategori; Modifikation
Citat	Kod/Nyckelord
” Hon står upp och ger instruktioner om hur hinderbanan ska gå till och talar om att den ska innehålla hinder och redskap som alla kan klara av.”	Innehålla hinder och redskap som alla kan klara av.

Emma Grantz

Sonny Gilezan

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se